אור הצפון — מסירות נפש

מסירות נפשחז"ל אומרים שבשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה התנגדו לו מלאכי השרת וטענו כנגדו לפני הקדוש ברוך הוא: "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו וכו' אשר תנה הודך על השמים" (תהלים ח), עד שמשה התייירא שמא ישרפוהו בהבל שבפיהם והיה נאלץ לאחוז בכסא כבודו כדי להתגונן מפניהם. והנה לבסוף החזיר להם תשובה וניצח אותם עד ש"כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר: 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם'" (ראה שבת פח, פט).

ולכאורה תמוה כיצד משה שהוא בשר ודם ואשר המלאכים לא הבינו איך הוא בא למחיצתם ושאלו: "מה לילוד אשה בינינו" - ניצח את השרפים והאופנים וחיות הקודש שהם שכלים נבדלים ושוכני מעלה?

התשובה היא שהוא זכה לכך משום שמסר נפשו על התורה, כפי שחז"ל אומרים: "אמר משה לישראל שמא אתם יודעים כמה צער נצטערתי על התורה וכמה עמל עמלתי בה וכמה יגיעה יגעתי בה, שנאמר: 'ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה' (שמות לד) וכו' - נתתי נפשי עליה, כוחי נתתי עליה" (ספרי האזינו לב). רק זכות זו של מסירות נפשו עמדה לו שניצח את המלאכים והוריד את התורה מן השמים.

והנה לאותה מסירות נפש היה זקוק משה לכפר לבני ישראל חטא העגל, כי גם שם כתוב: "ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי" (דברים ט). חז"ל אומרים שישראל לא היו ראויים לחטא העגל אלא שכוונתם היתה לשם שמים: "אמר ר' יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה", וכשם שדוד לא היה ראוי לאותו מעשה אלא שבא ללמד תשובה ליחיד, כך לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא שבאו ללמד תשובה לצבור (ראה עבודה זרה ד), כלומר "שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה" (רש"י שם). הרי שישראל חטאו בעגל מתוך כוונת טובות כדי ללמד תשובה לעם ומסרו נפשם על כך, וכבר למדנו שאף שעוברים חטא חמור אם הכוונה לשם שמים התורה מגינה עליו. אנו מוצאים במקושש עצים, שחז"ל אמרו עליו שכיון לשם שמים ומסר נפשו כדי לפרסם בעם שחייבים מיתה על חילול שבת, ומשום כך כשרבי עקיבא גילה שזה צלפחד, אמר לו ר' יהודה: עקיבא! בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדבריך, התורה כיסתו ואתה מגלה אותו" (שבת צו:), ואם כן גם במעשה העגל לאחר שכוונתם של ישראל היתה לשם שמים ומסרו נפשם על זה, הרי לא היה בזה חומר כל כך גדול, ובכל זאת היה משה צריך למסור נפשו באותה הצורה שמסר נפשו על התורה ולהתנפל לפני ה' ארבעים יום וארבעים לילה ללא לחם ומים כדי לכפר על חטא זה.

הרי כמה חמור כל חטא דק שאין עליו תשובה אלא על ידי מסירות נפש. ואם כן כמה יש לנו לדאוג על עוונותינו וחטאותינו שאינם לשם שמים והתקנה היחידה להם היא מסירות נפש ללימוד התורה. ואמנם בדורותינו כשלימוד התורה מוזנח וישנם מכשולים ונסיונות קשים, בודאי יש צורך במסירות נפש כדי לשקוד בתורה, ועל ידי מסירות נפש יש תקוה שנצליח להתגבר על כל המאבקים והמכשולים, כמו משה רבינו בשעתו במלחמתו עם המלאכים, ונזכה לקבל את התורה ולהתכפר על פשעינו וחטאותינו.